

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

סדר נזיקין | מסכת עבודה זרה, דף י"א- י"ז
פרשת חוקת | ג' ט' בתמוז תשפ"ה (29 ליוני-5 יולי 2025)

הלימוד מוקדש להצלחת חיילי צה"ל, השבת החטופים ורפואת הפצועים

אחינו כל בית ישראל
הנותנים בצרה ובשביה
העומדים בין בים ובין ביצשה
המקום ירחם עליהם
ויוציאם מצרה לרחקה

ומאפלה לאורה
ומשעבוד לגאולה
השתא בעגלא ובזמן קריב
ונאמר אמן

דף י"א: אונקלוס גר הצדק

אונקלוס היה בן אחותו של אדריאנוס, ולאחר שהוא התגרש שלחו גדודי חילים לתפוס אותו, אף הוא שכנע את כל הגדודים בצדקת דרכו וגם הם התגרשו אחריו. כך גדוד אחר גדוד.

אונקלוס חי בדורו של רבן גמליאל דבנה והיה מקורב אליו מאוד. אף על פי שבצעירותו אונקלוס היה נוכרי, לאחר שהתגרש הוא עלה והתעלה במעלות התורה, עד כדי כך שהוא פרסם את "תרגום אונקלוס" הידוע, המתרגם את התורה לשפה הארמית.

דף י"ב: זהירות מעבודה זרה

אם אדם עובר ליד עבודה זרה ונתקע קוץ ברגלו - אסור לו להתכופף כדי להוציא את הקוץ, אלא ימשיך ללכת ואחר כך יוציא את הקוץ. אם אדם עובר ליד עבודה זרה ולפתע נפל כספו על הקרקע - אסור לו להתכופף כדי לקחת את הכסף, כי ההתכופפות הזו נראית כאילו הוא משתחוה, חלילה, לעבודה זרה. תחילה ישב על הקרקע ואז יקח את הכסף. בצורה כזו אין הוא נראה כמשתחוה לעבודה זרה. גם אדם צמא העובר ליד מים שנמצאים מול עבודה זרה, אינו רשאי להתכופף לשתות מהמים, כי הוא נראה כמשתחוה לעבודה זרה ואם כל המקרים הללו מתרחשים באמצע הלילה, כשאיש לא רואה?

התלמוד אומר שיש כלל בענין זה: "כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין - אפילו בחדרי חדרים אסור" כלומר: כל פעולה שהיא "ל" אסור לעשות אותה כי מי שמתבונן מן הצד עלול לחשוב שהיא עברה, אסור לעשות אותה אפילו אם איש לא רואה.

דף י"ג: חנויות מעושרות

בתקופת המשנה נהגו עובדי כוכבים שבימי חג של עבודה זרה היו עורכים יום שוק ויריד סחורות. המשנה קובעת שבבית כזו אסור לקנות ב"חנויות מעושרות". מהן "חנויות מעושרות"? חנויות שקושרו לרגל החג של העבודה הזרה, ובאותן חנויות היו גובים מכס עבור עבודה זרה. מחנות כזו אסור לקנות.

מה דינו של יהודי שקנה מחנות אלו? אסור לו להשתמש במה שקנה. אם קנה פירות או בגדים - יניחם להתלקק ולא ישתמש בהם. אם קנה כלי מתכות או קיבל מהם כסף על חפץ שמכר להם - יוליך וישליך אותם לתוך הים.

מן התלמוד

סדר נזיקין, מסכת עבודה זרה דף י"א

סך קירי פלסתר, אחוה דמרנא זייפנא, דחמי חמי ודלא חמי לא חמי, מאי אהני לרמאה ברמאותיה ולזייפנא בזייפנותיה. ומסיימין בה: הכי ווי לדין כד יקום דין.

דחמי חמי - מי שרואה רואה

מאי אהני - מה הועיל

ווי לדין כד יקום דין - אוי לזה כאשר יקום זה

הסבר: לרומאים היה חג שהיו חוגגים אחת לשבעים שנה, ובו היו מבזים את עם ישראל ואומרים: חשבון הגאולה הוא כוזב, אחיו של אדוננו עשוי (כלומר יעקב) הוא זייפן, מי שרואה את החג הזה - רואה, ומי שלא רואה - לא יראה (כי החג הבא הוא עוד 70 שנה), מה הועילה ליעקב הרמאות שבה לקח את הברכות מעשיו? ולבסוף היו אומרים: אוי לעשיו כאשר יקום ויגאל יעקב.

תפילה לשלום חיילי צה"ל:

מי שברך אבותינו
אברהם יצחק ויעקב,
הוא יברך את חילי צבא ההגנה לישראל
ואנשי כוחות הבטחון,
העומדים על משמר ארצנו וערי אלהינו,
מגבול הלבנון ועד מדבר מצרים,
ומן הים הגדול עד לבוא הערבה
ובכל מקום שהם, ביצשה באויר ובים.
יתן יי את אויבינו הקמים עלינו
נגפים לפניהם!
הקדוש ברוך הוא ישמר ויציל את חילינו
מכל צרה וצוקה, ומכל נגע ומחלה,
וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם.
ידבר שונאינו תחתיים,
ועטרים בכתר ישועה ובעטרת נצחון.
ויקים בהם הכתוב:
"כי יי אלהיכם ההלך עמכם,
להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם".
ונאמר: "אמן".

"תלמוד ישראלי" פרויקט חינוכי, קהילתי וחברתי
המנגיש את התלמוד תוך חיזוק והעצמת הקשר
לתרבות ומורשת ישראל.

זמני השבת במוקדי הפעילות בעולם:

ישראל י"ב:	ניו יורק:
כניסת שבת: 19:14	כניסת שבת: 20:11
יציאת שבת: 20:30	יציאת שבת: 21:21
ישראל ת"א:	גרמניה:
כניסת שבת: 19:29	כניסת שבת: 21:06
יציאת שבת: 20:33	יציאת שבת: 22:47

עליית יהודי מרוקו לישראל

יהודים עלו ממרוקו לארץ ישראל לאורך כל הדורות. עם הקמת המדינה ופרוץ מלחמת העצמאות החריף היחס העוין כלפי היהודים במרוקו, והחל גל עלייה גדול לארץ. **בשנים 1948-1956 היתה מרוקו תחת שלטון צרפתי, שאיפשר ליהודים לעלות לארץ תחת מגבלות. בשנים אלה עלו 85,000 יהודים.** בחמש השנים הבאות נאסרה ההגירה, אך 30,000 יהודים הצליחו לעלות לארץ באופן לא חוקי בספינות מעפילים. **בשנים 1961-1967 עלו לארץ 120,000 יהודים במסגרת מבצע יכין, בהסכמה בשתיקה מצד השלטונות.** סך הכל עד שנת 2000 עלו ממרוקו לארץ קרוב לרבע מיליון יהודים, ורק אלפים בודדים נותרו שם.

עולים חדשים ממרוקו בשנת 1954 (Wikipedia)

במשפחת כוהן למדו ביחד את פרשת השבוע חוקת, וכשאבי המשפחה יקרא את הפסוקים מהפרשה עם פירוש רש"י: "זאת חקת התורה - גזרה היא מלפני, אין לך רשות להרהר אחריה".

חלק מבני המשפחה טענו שבאופן טבעי כל אחד רוצה לדעת ולהבין למה עליו לעשות דבר כזה או אחר, וכי קשה לקבל את האמירה ש"אין רשות להרהר". כך קשה ללמד ולחנך וכך קשה ללמוד ולהתחנך.

חלק מבני המשפחה
אמרו שצריך לקיים את
כל המצוות, אלו היותר
מובנות וגם את אלו
שפחות מובנות. כך צריך
לחנך וללמד, בלי להרהר
אחריהן כלל.

מה עצתכם?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה ו'התפלפלתם' עליה אתם מוזמנים לשלוח אותנו ופרסם אותה
אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא "דילמה" עם שם
משפחה ועיר מגורים וגם אתם תיכנסו להגרלה על פרסים שווים

על המפה

הקהילה היהודית במחוז תאפילאלת במרוקו

תאפילאלת הוא שמו של נווה מדבר ומחוז במרוקו. במקום התקיימה הקהילה יהודית גדולה כבר מתקופת הגאונים. אנשי הקהילה היו בעיקר סוחרים, צורפים, רוקעי נחושת, חייטים, נפחים וסנדלרים. **אחת המשפחות הידועות שפעלו בקהילה היתה משפחת הרבנים אבוחצירא, שישבו בעיקר בעיר ריסאני.** הם הקימו ישיבות תלמודי תורה ובתי כנסת, ופעלו לחיזוק רוחני של הקהילה. בנוסף להם פעלו במחוז רבנים נוספים, ביניהם משפחות אמסלם, בן-הרוש, פרץ, תורג'מן ועוד. במקום נמצא בית קברות יהודי עתיק בעיר מנצוריה. רוב יהודי הקהילה עלו לארץ או היגרו לארצות אחרות.

כתובה מסיג'ילמסה - תפילאלת, מרוקו. אדר תרפ"ט
(Wikipedia, Ketubot Collection of the National of Israel)

 | מי אני?

-
1. עיר במחוז הדרום בישראל.
 2. הוקמה כמעברה בשם "עזתה".
 3. תושביה הראשונים היו עולים מצפון אפריקה.
 4. בשנות ה-90 התיישבו בה עולים מברית המועצות ואתיופיה.
 5. הוכרזה כעיר בשנת 2000.
 6. קברו של הבבא סאלי נמצא במקום.

מחלקת המחקר והפיתוח

חִיצָה!

מי מהשמות הבאים אינו שמו של רומאי?

1. אונקלוס
2. אדריאנוס
3. אנדרוניגוס
4. אספסיאנוס
5. אנטונינוס

התבוננו היטב בציור וענו על השאלות הבאות:

1. מי הרב במרכז הציור?
2. מה היה כינויו, ומה פירוש הכינוי?
3. מה הייתה ארץ מולדתו והיכן התגורר מרבית חייו בישראל?
4. לאיזו שושלת רבנים מכובדת הוא השתייך?
5. התבוננו היטב הציור - יש בו משהו לא הגיוני ולא אפשרי - מהו?

מינהל החינוך הדתי,
הפיקוח על הוראת תלמוד ותושבע"פ

חמ"ד של מושג

שושלת רבני משפחת אבוחצירא

משפחת אבוחצירא היא משפחה יהודית ממוצא מרוקאי, שלאורך הדורות העמידה רבנים, מקובלים וצדיקים רבים. פירוש השם אבוחצירא הוא "אבי המחצלת", וישנם סיפורים שונים על מקורו של שם זה. אבי המשפחה היה רבי שמואל אלבז, שחי במאה ה-16 והיה תלמידו של רבי חיים ויטאל. בין רבני המשפחה הידועים בדורות האחרונים היו רבי יצחק "הבבא חאקי" ורבי ישראל "הבבא סאלי".

5780
ה'תש"פ

5778
ה'תשע"ח

5727
ה'תשנ"ז

5708
ה'תש"ח

5707
ה'תש"ז

5699
ה'תרצ"ט

5657
ה'תרל"ז

5323
ה'רמ"ג

5260
ה'תש"ס

5258
ה'תש"ח

4900
ה'רמ"ב

4800
רש"י

4650
רבי סעדיה גאון

4260
ימי הביניים

510
תקופת הראשונים

דבר תורה

מהפסוק בפרשה: "אדם כי ימות באוהל" לומדים חכמינו שדיני טומאת המת חלים מהתורה רק בבני ישראל ולא באומות העולם משום ש"אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם". נשאלת השאלה מה פשר הדבר? הרי בוודאי שכל איש באשר הוא נחשב לבן אדם, ומה כוונת חכמים באמרם שרק בני ישראל נקראים "אדם"?

ניתן להסביר שהמיוחד במילה "אדם" הוא שאין למילה זו לשון רבים, בשונה ממילים דומות בהם יש יחיד ורבים.

כך למשל, המילה איש ביחיד הופכת לאנשים ברבים, והמילה זכר ביחיד גם היא הופכת לזכרים. אך למילה "אדם" אין שם אחר בלשון רבים, ולכן דווקא בני ישראל שבשורשם הם מחוברים ומאוחדים כאיש אחד, רק הם מכונים בשם "אדם".

סדר נזיקין | מסכת מסכת עבודה זרה דף י"ד - י"ז

דף י"ד: מכירת סוס לנזכר

התלמוד אומר שאסור למכור בהמה נסה (בקר) לנזכר, כי בסוף יבואו להשכיר להם בהמות. הענין הוא שלבהמה של יהודי אסור לעבוד בשבת, אפילו אצל נזכר, ואם משכירים בהמה נסה לנזכר, היא תעבוד אצלו גם בשבת.

לעומת זאת, ישנה הלכה מיוחדת שמוותר למוכרם לנזכר, כפי שלומדים בדף זה: "בן בתיא מתיר בסוס", מפני שסוס נועד לרכיבה בלבד ולא לעבודה. רכיבה אינה מלאכה האסורה בשבת, אלא מדרבנן.

דף ט"ו: הפרה השכורה

כאשר אדם שוכר חפץ או בהמה - האם על ידי השכירות נחשב החפץ כקנוי לשוכר, או שאינו נחשב כבעלות?

רב יצחק, בנו של רב משרשיא, מביא ראיה שהשוכר אינו קונה את גוף החפץ כבעלים במשנה נאמר ששוכר פרה מישאל אינו רשאי להאכיל את הבהמה בתרומה, למרות שאת בהמותיו שלו רשאי הכהן להאכיל בתרומה, מכך שאינו רשאי להאכיל בתרומה בהמה ששוכר, אנו למדים שחפץ ששוכר אינו קנוי לשוכר כבעלים.

דף ט"ז: חיות רעות ופלי מלחמה

אסור למכור לעובדי פוכבים דברים שעלולים לגרום נזק לרבים, כגון חיות רעות, מפני שיתכן שהם לא ישמרו היטב על החיות והן תזקנה לאנשים.

כמו כן אסור למכור להם כלי נשק, ואפילו אסור לתקן להם כלי נשק שכבר נמצאים ברשותם.

כל זאת לגבי כלי מלחמה, אך מותר למכור להם כלי הגנה כדי להגן על עצמם מחצים שיירו עליהם.

דף י"ז: מעללי הצנזורה

במשך שנים רבות מאוד סבלו היהודים צרות מהנזכרים גם בחיים הרוחניים. לא פעם הנזכרים אספו ספרי קודש ושפרו אותם, ופעמים רבות הם לא התירו להדפיס ספרי קודש עד אשר הם עברו עליהם ונזכרו אותם, מחקו מהם כל מה שהיה נראה להם כמעליב את הנצרות.

הלומדים דף נמרא זה מבחינים במעללי הצנזורה. התלמוד מספר דברים אחדים הקשורים ליש"ו, ובדף זה הצנזורים הם השמיטו קטעים רבים, עד שקשה להבחין היכן מתחיל משפט והיכן הוא מסתיים.

בשנים האחרונות יצאו לאור מהדורות המשלימות את המשפטים החסרים מתוך ארכיונים ונגזכים שבהם השתמרו מהדורות עתיקות של התלמוד.

שאלות השבוע

1. מתי אסור להוציא קוץ שנתקע ברגל?

2. האם מותר למכור רובים לנזכרים?
3. אילו קטעים מחקו הנוצרים מהתלמוד ומדוע?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכות. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עלון עד השעה 14:00, למייל talmudhagrala@medison.co.il יש לציין את מס' העלון עליו אתם עונים. *בפיקוח רואה חשבון

תשובות - הציור השבועי (עמ' 3)

1. הרב ישראל אבוחצירא זצ"ל.
2. כינויו היה "בבא סאלי" שפירושו: "אבא ישראל" או "האבא המתפלל".
3. נולד במרוקו, והתגורר מרבית שנות חייו בישראל בנתיבות.
4. שושלת רבני אבוחצירא.
5. על החולצה של הילד משמאל כתוב 'תשפ"ג' וזה לא יתכן כי הבבא סאלי נפטר בתשמ"ד.

תשובות - חידה (עמ' 3)

תשובה: 3